

OD TRIVIJALIZACIJE MEDIJSKIH SADRŽAJA DO UVOĐENJA ČLANKA SRAMOČENJA U KAZNENI ZAKON – JESU LI HRVATSKI MEDIJI NA PROFESIONALNOJ PREKRETNICI?

Gordana Lesinger

Sveučilište J. J. Strossmayera, Hrvatska

Ivan Tanta

Veleučilište VERN, Hrvatska

Keywords: *gossip, tabloidization, embarrassment, legal regulations, the future of media*

Summary: Inscribing of Article 148.¹ called „embarrassment“ in to the Criminal Code is an additional attack on media freedom because every journalist who present "factual assertion" that can harm one's honor and reputation shall be fined. Is the "factual assertion" substantial for public interest, in its sole discretion determines the subject judge. This article was adopted "in order to put an end to the press" Vladimir Šeks told to the media (Lovrić, 2011), what confirms the political pressure on media practice in Croatia. When we talk about media rights and freedoms, for the first time reversing four years of legislative changes were made at the expense of media freedom, which in twenty-four years of democracy in Croatia did not happened. Any change in the law was a step forward in expanding media freedom, and this is actually the first regression in that sense. Croatian Journalists' Association warned that the truth can not be penalized in any way, but the problem in the Croatian media lies much deeper - in Croatia there is no newspapers that deals with serious information. Every day we witness the trivialisation of media content but consumers of media content want quality information, they want it on time and want it for a reason. In further work, we will try to answer the question whether there is in Croatia sufficiently serious newspaper or media outlet that would clearly separate information from rumors and tabloid content through deeper interview with

¹ Marijan, R. (21.12.2012). Penal Code. Retrieved on 17. 6. 2014, the Official Gazette (OG 125/11, 144/12): <http://www.nn.hr/RankoMarijanKazneniZakon> . "The criminal offense embarrassment of Article 148. of the Criminal Code makes "whoever before another asserts or disseminates factual proposition can damage his honor and reputation" and required that the perpetrator acted with direct or indirect intent." Lucija Mavar (14. 2. 2014). Criminal offense embarrassment. Retrieved on 25. 6. 2014 from: IUS INFO: [ttp: //www.iusinfo.hr/dailycontent/Topical.aspx? Id = 17703](http://www.iusinfo.hr/dailycontent/Topical.aspx?Id=17703)

professor dr.sc Gordana Vilović where she said: "No, no! And that's the saddest part of Croatian journalism because in our country was born one semiform of semitabloids." In addition, in the work we ask the question of whether this form of journalism cause the introduction of Article 148. of the Criminal Code, and what is the character of the media in Croatia. Does Croatian journalism rests on hearsay, in a semi-structured interview responds dr. sc. Gordan Vilović². How vocational journalists association acts in the new situation, in unstructured interview we have talked to Ana Raić - Knezević³. Vesna Alaburić⁴, in structured interview, talks about how the legal profession interprets the consequences of the introduction of Article of humiliation. Through the work, in the content analysis method, we will try to give the answer is Croatian media space at a turning point and what is the future of Croatian media.

Ključne riječi: trač, tabloidizacija, sramoćenje, zakonske regulative, budućnost medija

Sažetak: Uvođenje članka 148.⁵ sramoćenja u Kazneni zakon dodatni je udar na slobodu medija jer svaki novinar koji iznese „činjeničnu tvrdnju“ koja može naštetiti nečijoj časti i ugledu odgovara novčanom kaznom. Je li „činjenična tvrdnja“ značajna za javni interes, po vlastitom nahođenju određuje predmetni sudac. Ovaj članak izglasan je „kako bi se stalo na kraj novinarima“ izjavio je medijima Vladimir Šeks što potvrđuje politički pritisak na medijsku praksu u Hrvatskoj. Kada govorimo o medijskim pravima i slobodama, prvi puta unazad četiri godine zakonodavne izmjene napravljene su na štetu medijskih sloboda, što se u dvadeset i četiri godine demokracije u Republici Hrvatskoj nije događalo. Svaka promjena zakona bila je korak dalje u širenju medijskih sloboda, a ovo je zapravo prva regresija u tom pogledu. Hrvatsko novinarsko društvo upozorilo je da se istina ne može kažnjavati ni na koji način, no problem u hrvatskom medijskom prostoru leži puno dublje – u Republici Hrvatskoj ne postoji novina koja se bavi ozbiljnim

² Interview: Vilović, G. (25.4. 2014). Does Croatian journalism rests on the bar. (Lesinger, examiner)

³ Interview: Raić-Knezević, A. (15th 5th 2014). Attitude professional association HND article about humiliation. (Lesinger, examiner)

⁴ Interview: Alaburić, V. (23rd 5th 2014). As the legal profession explains the consequences of the introduction of Article embarrassment. (Lesinger, examiner)

⁵ Marijan, R. (21. 12. 2012.). *Kazneni zakon*. Preuzeto 17. 6. 2014. iz Narodne novine (NN 125/11, 144/12): <http://www.nn.hr/RankoMarijanKazneniZakon>. „Kazneno djelo sramoćenja iz članka 148. Kaznenog zakona“ čini onaj „tko pred drugim iznese ili pronese činjeničnu tvrdnju koja može škoditi njegovoj časti i ugledu“, a traži se da je počinitelj postupao s izravnom ili neizravnom namjerom.“ Lucija Mavar, (14. 02. 2014.). *Kazneno djelo sramoćenja*. Preuzeto 25. 06. 2014. iz IUS-INFO:<http://www.iusinfo.hr/dailycontent/Topical.aspx?id=17703>

informacijama. Svakodnevno smo svjedoci trivijalizacije sadržaja, a konzumenti medijskih sadržaja žele kvalitetnu informaciju, žele ju na vrijeme i žele ju s razlogom. U daljnjem radu pokušat ćemo dati odgovor na pitanja postoji li u Hrvatskoj dovoljno ozbiljna novina ili medijska kuća koja bi jasno odvojila informaciju od glasila i tabloidnih sadržaja o čemu dublje govori prof. dr.sc Gordana Vilović te odgovara: „Ne, ne postoji! I to je najtužniji dio u hrvatskom novinarstvu jer se kod nas rodio jedan polutanski oblik polutabloida.“ Nadalje, u radu tražimo odgovor na pitanje je li ovakav oblik novinarstva uzrok uvođenja članka 148. Kaznenog zakona te kakav je karakter medija u Republici Hrvatskoj. Počiva li hrvatsko novinarstvo na glasinama, metodom polustrukturiranog intervjua odgovarala je prof.dr. sc Gordana Vilović⁶. Kako se strukovno novinarsko udruženje ponaša u novonastaloj situaciji, nestrukturiranim intervjuom odgovorila je Ana Raić - Knežević⁶ te kako pravna struka tumači posljedice uvođenja članka sramoćenja, strukturiranim intervjuom odgovorila je Vesna Alaburić⁷. Kroz rad će se, metodom analize sadržaja, pokušati dati odgovor nalazi li se hrvatski medijski prostor na prekretnici i kakva je budućnost hrvatskih medija.

Tabloidizacija medijskog sadržaja – kako je trač postao vijest

Davne kritike usmjerena su na medije kao pokretače zabave, ogovaranja, senzacionalizma i tračanja, što nije daleko od istine, jer je još Mark Twain primijetio: “Postoje zakoni koji štite slobodu govora novinara, ali niti jedan koji bi štitio ljude od novinara“. (White, 2008.:33)

Nije nikakvo čudo što su i tabloidi postali sastavni dio javnog i političkog života uopće, jer u Hrvatskoj ne postoji jasna podjela na tabloide i na ozbiljne novine. Iako je u našem javnom prostoru često korištena sintagma „to je ono što čitatelji i gledatelji traže“, u što je šira javnost dvojila, danas, pojavom portala i alatima koji mjere klikanost sadržaja, jasno je vidljivo koje se rubrike i članci najviše čitaju i dijele na društvenim mrežama.

Profesorica Gordana Vilović s Fakulteta političkih znanosti u Zagrebu ovu tvrdnju tumači na sljedeći način: “Mislim kako to nije nikada egzaktno utvrđeno i to je čista floskula da ljudi to traže. Mislim da je to samo izgovor kako bi se i dalje nastavio s takvim načinom rada, s takvim tekstovima, s nečim što može čak i biti istina što onda više nije trač, ali ako ga tako

⁶ Intervju: Raić-Knežević, A. (15. 5. 2014.). Stav strukovnog udruženja HND-a o članku sramoćenja. (G. Lesinger, Ispitivač)

⁷ Intervju: Alaburić, V. (23. 5. 2014.). Kako pravna struka tumači posljedice uvođenja članka sramoćenja. (G. Lesinger, Ispitivač)

prikažete onda dajete jednu potpuno novu dimenziju onoga što se uistinu dogodilo.“

Dopredsjednica Hrvatskog novinarskog društva (HND), Ana Raić – Knežević nastavlja s komentarom na ovu tvrdnju te kaže: „Na žalost, očito je naša publika takva. Naša publika ne zna sama kazniti medije koji su tabloidni, koji su senzacionalistički. Ovo se može primijetiti po naslovima portala gdje svi naslovi počinju sličiti jedni na druge. Netko je krenuo sa stravom, dramom, senzacionalizmom - gdje svaki događaj „ruši ovu zemlju“. Ne znam uistinu što kolege i urednici misle kada stave takve naslove?“

Biti vlasnik medija danas je sve teže jer mediji danas moraju štedjeti na osoblju u uredništvu, a u tom procesu žrtvuje se kvaliteta i kredibilitet. Natjecateljski duh među medijskim kućama i pritisak oglašivača ostavlja duboke rane na samom smislu novinarstva. Sve je manje istraživačkog novinarstva i svega je par urednika koje korigiraju činjenične pogreške i intonaciju članka ili priloga, jer je prisutna mekša varijanta – *celebrity* vijesti s fokusom na zabavu *reality showa* koji se hrane pohlepom, poniženjem i ljudskih mizerijama. *Zablurana* je linija koja definira trač ili glasinu i ono što smo nekada zvali činjenicom ili informacijom. (White, 2008.:148)

Danas možemo slobodno postaviti pitanje - nalaze li se hrvatski mediji na prekretnici i kakva im je budućnost? Hoće li se i kako ispraviti nastale pogreške u struci? Tko će postaviti nove standarde i kako povratiti ono što se nekada nazivalo respektabilno novinarstvo, jer je danas sve više novina koje u svojim člancima sadrže prizvuk glasine u samome sadržaju?

„Današnja glasina, sutrašnja vijest“

Senzacionalizam, tabloidizacija i glasine postali su sastavni dio naših medija. Neizostavni su dio medijskih, pa onda i kuloarskih prepričavanja, a ta se prepričavanja više ne objavljuju samo u „trač rubrikama“ nego postaju dio informativnog programa. Profesorica Vilović o budućnosti i regulaciji ovakvih sadržaja u medijima kaže sljedeće: „Ne gledam na to kao nešto jako dobro i ne bih imala ništa protiv da postoji alternativa – da postoji neki medij koji će svoj sadržaj bazirati na provjerenim informacijama i koji neće podilaziti najnižim strastima. Mislim da su novi mediji znatno pridonijeli ovoj pojavi, jer broj klikova ili likeova je nešto što uvelike pridonosi uvjerenju ljudi da neki sadržaj gledaju više puta kako bi zadovoljili svoju

znatiželju. Ne mislim da će se to smanjiti, to će i dalje rasti, no hoće li samo sebe dokinuti u jednom trenutku to ne mogu pretpostaviti.“

Iako je još Walter Lipman govorio o nužnosti objektivnosti u medijima, čini se kako su se mediji u hrvatskoj priklonili komercijalizaciji i trivijalizaciji medijskog sadržaja. Karin Wahl-Jorgensen i Thomas Hanitzsch u knjizi „The handbook of journalism studies“ (Priručnik studija novinarstva“ (2009.:92) parafraziraju Lipmana te kažu kako novinari moraju osigurati istinitost informacija te tvrdnje prikazati objektivno. Povezanost profesionalizma, objektivnosti i traganja za istinom treba biti prihvaćena kako od strane novinara, tako i od strane istraživača i znanstvenika. Sama pojava objektivnosti je ključ je razumijevanje pojave profesionalizma.

Glasine, spinane klevete i posprdne optužbe, ispečene u mnogim tamnim pećnicama, ukorijenili su se tijekom domaćeg višestranačja i još aktivno kreiraju javno mnijenje. Koliko je samo zabluda i neistina prosuto o vodećim političkim liderima u zemlji, koje su se prenosile a koljena na koljeno kao "legitiman način političke borbe"? Nijedan demantij, protutrač ili dokumentirani dokaz da je "istražena i otkrivena istina“, zapravo prizemne izmišljotine, nije se moglo raširiti brže na isti način kao laž.“ (Epstein, 2011.)

Stav dopredsjednice HND-a, Ane Raić – Knežević, nešto je drugačiji: „Ja želim vjerovati da novinari sve što rade, rade u javnom interesu! Na žalost ima kolega i imamo primjera koji ukazuju na to da postoje privatni obračuni preko medija. Mediji žive od klikova, od publike, od okretanja radijske stanice, od reklama koje temeljem toga dobivaju i svoje konzumente, stoga ću i dalje vjerovati kako je 99% sadržaja što se objavi u medijima u javnome interesu zato što novinar želi da neka istina izađe u javnost.“

Ovdje je riječ o velikim ulozima, lobijima i interesima, a kada se radi o tako ozbiljnim pričama novinarima se otvara prostor za istraživačku priču, a urednicima pak za prodaju medijskog prostora uz glavnu vijest dana. Novinari tada imaju prostora za pisanje i plasiranje priča, opremanje članka kako bi bio što upečatljiviji čime bi ostavio što dublji dojam ili pak za dodatne zvučne i vizualne efekte kojima se opremaju televizijski i radijski prilozi– ovakve će priče zasigurno imati dobar odjek, a medijski *sherovi* i naklade znatno će porasti.

Politički su glasine puno ozbiljnije, stoga nije ni čudno što je sprega vlasti i medija već dugo prisutna. Političari su stoga kod nas prave zvijezde koje novinari mogu podići na političku pozornicu, no onoga trena kada se

izgubi medijski interes za nekom osobom ti isti novinari spremni su, na isti način, zapečatiti političku karijeru koju su sami stvorili.

„Moje je mišljenje da niti jednom političaru nije problem nekakav senzacionalizam, glasine ili tračevi jer su naši novinari vrlo diskretni kada je riječ o privatnim životima političara i o tome se ne iznose nikakve informacije, u tome se dijelu poštuju privatnost političara. Ali mislim da velika većina naših političara i drugih sudionika javnog komuniciranja želi stati na kraj novinarima, ne zbog senzacionalizma i glasina, nego smatraju da novinari ne obavljaju dovoljno odgovorno svoj posao ili iznose različite neistine i nepravedne kritike o njima. Oni žele da to prestane i žele naprosto kazniti novinare te zaprijetiti mogućnošću vrlo laganog kaznenog progona pa čak i dotle da ne mogu iznositi istinu o nečemu što nije privatnost“, zaključuje Vesna Alaburić pa obzirom smo prethodno u radu govorili o tome koliko je glasine prisutne u medijima, možemo zaključiti kako novinarstvo općenito, u dobroj mjeri, počiva na glasinama koje odmah postaju vijesti.

Označava li članak sramoćenja iz kaznenog zakona novi pravac hrvatskog novinarstva?

Bilo da je riječ o tradicionalnim medijima ili online medijima, glasine imaju svoje mjesto u medijskom prostoru. Glasina može biti samo poticaj za neko istraživanje, a može biti i činjenica. Pitanje je postoji li u Hrvatskoj ozbiljan medij koji će potpuno isključiti glasinu i pretvoriti ju u vijest ili će jednostavno od glasine napraviti priču. Često se gubi oznaka glasine i takva informacija tada postaje događaj koji u vrlo kratkom vremenu postaje glavna informacija na naslovnici, a tako uokvirena tema može vrlo snažno utjecati na političke odluke.

Zakonski izričaj novog kaznenog djela sramoćenja (članak 148. stavak 1. KZ/11) ne propisuje neistinitost tvrdnji, za sramoćenje nije propisana izravna namjera počinitelja. U opisu kaznenog djela sramoćenja nema ni “neistine”, niti počiniteljeve namjere iznositi “neistinu”, već je dostatno samo iznijeti ili pronicati činjeničnu tvrdnju koja može škoditi nečijoj časti ili ugledu.⁸

Dopredsjednica HND-a, Ana Raić Knežević, smatra kako zakonodavac nije jasno precizirao značenje „činjenične tvrdnje“ koju novinari tumače kao istinu, dakle kao nekakvu činjenicu. Odvjetnica Vesna Alaburić

⁸ Isto kao bilješka 1.

pojašnjava kako je riječ o vrstama informacije koje se mogu objaviti u bilo kojem mediju i uopće su dio kazivanja bilo kojeg čovjeka. To su tvrdnje o nekom događaju, pojavi ili osobi koje se mogu utvrditi suglasno za sve ljude i smatraju se istinom ili neistinom. To su zapravo informacije u kojima se interpretiraju neke činjenice, kvalificira se, evaluiira i iznosi svoje mišljenje o tome. Sud će na kraju biti taj koji će utvrditi je li neka informacija činjenična tvrdnja ili vrijednosni sud i sud će biti taj koji će ocijeniti postoji li javni interes iznošenjem takve činjenične tvrdnje ili ne.

Dakle, u sudskim sporovima je uvijek sud taj koji odlučuje o svim elementima kaznenog djela, pa i o javnom interesu. Javni interes procjenjuju isključivo suci. To kazneno djelo je iz općinske nadležnosti, a sudac pojedinac prosuđuje na temelju privatne tužbe. Postupak se raspliće unutar sudskog procesa, ne u istrazi ili pretkaznenom postupku, nego u stvarnom sudskom procesu. Novinar pri tome mora dokazati istinitost, odnosno osoba koja je iznijela tu nekakvu sramotnu tvrdnju mora dokazati istinitost „činjenične tvrdnje“, a nakon što dokaže istinitost mora se dokazati opravdani javni interes.

U dokazivanju javnoga interesa leži još jedan od problema zbog kojih negoduju u Hrvatskom novinarskom društvu jer „ako nema javnog interesa da se neka priča objavi, odnosno da se da ta nekakva „činjenična tvrdnja“ objavi, onda je novinar kriv“ (Raić-Knežević, 2014.).

Međutim, stavak 3. znatno korigira temeljnu definiciju sramoćenja, jer isključuje protupravnost ako počinitelj dokaže istinitost činjeničnih tvrdnji koje je iznosio, ili pronosio, odnosno ako dokaže postojanje ozbiljnog razloga zbog kojeg je, postupajući u dobroj vjeri, povjerovao u njihovu istinitost.⁹

"Ovakve odredbe kaznenog zakona ograničavaju bilo kakvo kritičko i istraživačko novinarstvo" naglasio je predsjednik HND-a Zdenko Duka, te smatra kako je „najspornije u odredbi o sramoćenju u Kaznenom zakonu činjenica da se može raditi i o istinitim podacima, ako sudac presudi da njihovo iznošenje nije u javnom interesu novinar svejedno može biti optužen.“¹⁰

⁹ibidem

¹⁰ HND-SNH Info (26.05. 2014.). *HND Newsletter - svibanj 2014*. Preuzeto 25. 06. 2014. iz Hrvatsko novinarsko društvo: <http://www.hnd.hr/hr/newslist/show/67601/>

Članak sramoćenja kao korektiv trivijaliziranog medijskog sadržaja

U cijeloj glavi kaznenih djela protiv časti i ugleda izvršene su relativno značajne promjene tako da je brisano kazneno djelo koje je predstavljalo povredu privatnosti, a uvedeno je kazneno djelo sramoćenja. Poenta je u tome što se to kazneno djelo može počiniti iznošenjem istinitih i neistinitih činjeničnih tvrdnji, a daljnji je problem što novinari ili bilo tko drugi tko je optužen, može biti u situaciji i da mu se niti ne dopusti dokazivanje da se radi o istinitoj tvrdnji i to sud može učiniti ako ocijeni da se ne radi o javnom interesu ili da je novinar postupao s pretežitim ciljem da šteti nečijem časti i ugledu.

„Zakon nije pisan samo za novinare i da on obuhvaća sve koji svojim ponašanjem ili istupima mogu nekoga klevetati i narušiti mu čest i ugled. Zakon je pisan po njemačkom, švicarskom i slovenskom modelu i jasno odvaja pojam klevete kada netko namjerno iznosi neistine o nekome i sramoti ga i sramoćenja kao blaži oblik kaznenoga djela kada se iznosi neka istina koja nekoga može uvrijediti“ rekao je Petar Novoselec, umirovljeni profesor kaznenog prava na zagrebačkom Pravnom fakultetu i član radne skupine za izradu Kaznenog zakona.¹¹

Mišljenja sam da ima mnogo medijskog sadržaja koji povrjeđuju druge osobe i držim da svatko tko je povrijeđen nekom informacijom ima pravo na odgovarajuću satisfakciju. Ali ako iznosite činjenice o nečemu što nije nečija privatnost, novinari i mediji trebaju uživati apsolutnu zaštitu. Isto tako ako iznosite informaciju o nečijoj privatnosti, a postoji opravdani javni interes i postoji opravdani javni interes da to činite, mediji i novinari trebaju biti zaštićeni. Nikada se nisam zalagala da osobe koje su oštećene nekom obavljenom informacijom ne mogu dobiti odgovarajuću satisfakciju, ali sam mišljenja da se ta satisfakcija može dobiti u građanskom postupku i da kazneni progon naprosto nije neophodan. (Alaburić, 2014.)

Ako dva glavna lista napišu da je netko navodno lopov i da je on navodno ukrao, a znate da to „navodno“ nitko ne čita i ako se to objavljuje iz dana u dan bez dokaza, vi zapravo osobi možete učiniti veliku štetu. Moje mišljenje o sramoćenju se znatno razlikuje od pravnog mišljenja, jer sramoćenje ne možete ukloniti niti demantijem niti sudskim rješenjem, a

¹¹ HINA (17. 04. 2013.). *Tribina HND-a "Kaznenim zakonom po novinarima"*. Preuzeto 25. 06. 2014. iz Hrvatsko novinarsko društvo: <http://www.hnd.hr/hr/najnovije/show/66731/>

novinari smatraju da oni u svome radu i istraživanju, često, moraju zahvatiti i malo šire gdje naravno bude kolateralnih žrtava pa se dogodi i sramoćenja. Ali sramoćenje je teško dokazivo, što onemogućuje slobodan novinarski rad. (Vilović, 2014.)

Ako mediji svjesno objavljuju neprovjerene informacije, slažu se svi ispitanici, trebaju za to i odgovarati. HND smatra kako se takvi slučajevi trebaju rješavati u parničnom postupku te da se od nakladnika može tražiti odšteta. U procesu nastajanja vijesti ne sudjeluje samo novinar, nego su tu instance poput urednika, glavnog urednika, izvršnog urednika, te u konačnici nakladnik ili izdavač. U sustavu proizvodnje vijesti moraju biti odgovorni svi, pa ako je netko napravio propust ili se potkrala pogreška, osoba koja je povrijeđena ima pravo tražiti zadovoljštinu a na sudcu je tada da procijeniti o kakvoj se šteti i namjeri radi.

Odgovornost naše profesije je ono na čemu ja inzistiram! Budimo odgovorni prema svome poslu, budimo maksimalno odgovorni i profesionalni i izvažimo svaku informaciju i provjerimo svaki izvor. Senzacionalizam i tabloidizacija je nešto što brani kodeks časti HND-a, posebice ako se piše o nekim slučajevima iz domene crne kronike, kada se piše o djeci i slično. Mi u Hrvatskoj jedino što imamo, imamo senzacionalizam i tabloidizaciju, no ne moramo zato imati sramoćenje u kaznenom zakonu. Idemo se boriti zajedno, jer se događa to da nam u medijima rade poluobrazovani kolege na poluportalima, pa se može postaviti pitanje koja je tu uloga Vijeća za elektroničke medije i zašto ono ne reagira na neke pojave u medijima. (Raić-Knežević, 2014.)

Zakon o medijima u Hrvatskoj regulirao medijsku problematiku, no problem je nastao kada se toga Zakona malo tko pridržavao, a od samoga početka nije bilo utvrđeno koje su sankcije za ne pridržavanje određenih članaka. Zakon o elektroničkim medijima obuhvaća elektroničke medije, ali potrebno je bolje regulirati područje takozvanih novih medija, primjerice od onoga što se objavljuje na utjecajnim društvenim mrežama do nekih medijskih sadržaja koji nisu više u domeni tradicionalnih medija.

„Ako se postupanjem po dosadašnjim zakonima nije moglo ništa učiniti, onda znači da bi trebali razmotriti zakonske okvire i da bi trebalo prilagoditi Zakon novom vremenu. Meni se čini da se ni prije donošenja ovakvog Zakona nitko ničega nije pridržavao, pa onda sramoćenje u suštini nije loš članak.“ (Vilović, 2014.)

Postojeći je Zakon relativno dobar, ali naravno da neke stvari mogu biti i bolje formulirane. U sudskoj se praksi ne događaju spektakularne stvari koje bi nalagale promjene. Ono što bi možda trebalo, na neki način

pojednostaviti, je objavljivanje ispravka i odgovora na informaciju i inzistirati da to bude objavljeno na način kako je objavljena izvorna informacija na koju se reagira bila. Mislim da bi rad u tome pravcu i ustrojavanje samih oštećenika na takvim oblicima satisfakcije pridonijelo jednoj dobroj sudskoj praksi. (Alaburić, 2014.)

Završne riječi umjesto zaključka

U ovome radu analizirano je stanje u medijima u Republici Hrvatskoj s posebnim osvrtom na posljedice uvođenja članka 148 sramoćenja u Kazneni zakon koji je stupio je na snagu 1. siječnja 2013.

Pravo novinara da objavljuju glasine i tračeve može biti zaštićeno člankom 10. Europske konvencije o ljudskim pravima. (Đurđević, 2014.) Kada bi novinari mogli objavljivati samo informacije koje se mogu u potpunosti dokazati, to bi za njih bio nerazuman zahtjev i nemoguć zadatak te bi ozbiljno otežao doprinos tiska raspravi o stvarima od javnog interesa. Prema članku 10. Europske konvencije o ljudskim pravima dozvoljeno je iznošenje mišljenje, kritika i spekulacija, osobito u političkom području, i kada se temelji na činjenicama koje nisu istinite.

No, trač može biti i istina samo je pitanje na koji se način uzima, kome treba i kako se time trži. Pitanje je tko u konačnici vodi minimum računa i tko koga štiti. Naprosto ne znam, ali ni ne razumijem kriterije selekcije vijesti u Hrvatskim novinama (Vilović, 2014.). Ne znam gdje je kraj kada će se shvatiti da se srozavanje hrvatskih medija mora zaustaviti. Građani su medijski osiromašeni. Građani su osuđeni na ove medije koji egzistiraju u javnom prostoru, ali na žalost građani nemaju niti novaca kupiti kvalitetnu novinu pa samim tim nisu niti u mogućnosti kažnjavati medije koji im doista više ništa ne nude. (Raić-Knežević, 2014.)

Mislim kako hrvatski mediji koji prate društvene ili političke teme, nisu niti senzacionalistički niti tračerski jer uvijek postoje rubrike koje prate laganije teme. Smatram kako mediji koji objavljuju neku informaciju, a kojom se povređuje pravo privatnosti, budu obvezani plaćati naknadu štete, objavljivati ispravke informacija, objavljivati presude i na drugi načine davati oštećenicima satisfakciju. Osobno se zalažem za dekriminalizaciju svih kaznenih djela protiv časti i ugleda i reguliranje kompletne materije u građanskom pravu.

Posao novinara je javni posao, a konzumenti medijskih sadržaja trebaju biti prvi korektiv njihova rada. Stoga bi se cijela društvena klima trebala promijeniti kako bi se iznjedrio jedan novi ozbiljniji list. Prema tome

možemo zaključiti kako ima prostora za novi smjer u hrvatskom novinarstvu, posebice ako se uzme u obzir da u zemljama regije još uvijek postoje ozbiljne novine što se novinarskim rječnikom naziva *news magazin*¹².

Literatura:

- Alaburić, Vesna (23. 5. 2014.). Kako pravna struka tumači posljedice uvođenja članka sramoćenja. (G. Lesinger, Ispitivač)
- Danesi, Marcel (2009.). *Dictionary of Media and Communications*. London: M.E.Sharpe.
- Durđević, Zlata (n.d.). *Pravo na slobodu izražavanja, Kompatibilnost hrvatskih zakona i prakse sa člankom 10. EKLJP*. Preuzeto 25. 06. 2014. iz pravo.unizg.hr:
www.pravo.unizg.hr/_download/repository/Cl_10_ELJKP_PDS.ppt
- Epstein, Joseph (26.11. 2011.). *How gossip took over the news*. Preuzeto 12. 6. 2014. iz Salon: http://www.salon.com/2011/11/26/how_gossip_took_over_the_news/
- HINA (17. 04. 2013.). *Tribina HND-a "Kaznenim zakonom po novinarima"*. Preuzeto 25. 06. 2014. iz Hrvatsko novinarsko društvo: <http://www.hnd.hr/hr/najnovije/show/66731/>
- HND-SNH Info (26. 05. 2014.). *HND Newsletter - svibanj 2014*. Preuzeto 25. 06. 2014. iz Hrvatsko novinarsko društvo: <http://www.hnd.hr/hr/newslist/show/67601/>
- Karin Wahl-Jorgensen, Thomas Hanitzsch (2009.). *The Handbook of Journalism Studies*. New York: Routledge.
- Lovrić, Jelena (22. 10. 2011.). *Hrvatsko novinarsko društvo*. Preuzeto 10. 06. 2014. iz HDZ medijima želi zalijepiti flaster na usta : <http://www.hnd.hr/hr/najnovije/show/64820/>
- Marijan, Ranko (21. 12. 2012.). *Kazneni zakon*. Preuzeto 17. 6. 2014. iz Narodne novine (NN 125/11, 144/12): <http://www.nn.hr/RankoMarijanKazneniZakon>
- Mavar, Lucija (14. 02. 2014.). *Kazneno djelo sramoćenja*. Preuzeto 25. 06. 2014. iz IUS-INFO: <http://www.iusinfo.hr/dailycontent/Topical.aspx?id=17703>
- Raić-Knežević, A. (15. 5. 2014.). Stav strukovnog udruženja HND-a o članku sramoćenja. (G. Lesinger, Ispitivač)
- Vilović, G. (25. 04. 2014.). Počiva li Hrvatsko novinarstvo na tračevima. (G. Lesinger, Ispitivač)
- White, Aidan (2008.). *To tell you the truth - Ethical Journalism Initiative*. Brussels: International Federation of Journalists.

¹²Tiskano izdanje koje izlazi redovito. Sadrži komentare na dnevne vijesti, istraživačke članke i slično. Nadalje radio, televizija ili online program načinjen prema informativnim listovima News magazines dobili su veliku popularnost zbog toga što su objavljivali i analizirali najznačajnije informacije. (Danesi, 2009.:12)